

Аналіз виступів збірних команд з волейболу сидячи на Паралімпійських іграх та перспективи розвитку цього виду спорту у світі

Малойван Я.В., Овчаренко С.В.

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

Анотація. Волейбол сидячи – це Паралімпійський вид спорт і атлетична гра, і вимоги, що пред'являються до паралімпійців, які виступають на різних рівнях, високі. Стрімкий розвиток волейболу сидячи, що супроводжується постійним зростанням і інтенсивністю фізичних навантажень в тренувальному і змагальному процесі волейболістів-паралімпійців, диктує необхідність пошуку нових форм, засобів і методів організації навчально-тренувального процесу. Мета дослідження – аналіз виступів збірних команд з волейболу сидячи на Паралімпійських іграх 1980-2016 рр. Методи: аналіз науково-методичної літератури по даній проблемі, технічних протоколів в мережі Інтернет, методи математичної статистики. Результати: У статті проведено аналіз і оцінка виступу національних збірних команд з волейболу сидячи на Паралімпійських іграх. Розглянуто відмінні риси, що свідчать про співвідношення сил різних шкіль волейболу сидячи. Представлена динаміка кількості країн призерів на Паралімпійських іграх серед чоловічих та жіночих збірних з волейболу сидячи, що дозволяє охарактеризувати стрімкий розвиток як міжнародного паралімпійського руху, так і волейболу сидячи. Визначено проблеми та шляхи їх вирішення, що стосуються розвитку паралімпійського волейболу в Україні. Результати: в останні роки відзначається зріст популярності волейболу сидячи у світі. Розширюється кількість країн, які беруть участь у змаганнях. Однією з головних проблем розвитку цього виду спорту є відсутність достатньої кількості інформації, що стосується методики тренування волейболістів з вадами опорно-рухового апарату. Визначено, що лідерами світового волейболу сидячи на сьогоднішній день є збірні Ірану (чоловіки) та США (жінки). На усіх паралімпійських турнірах приймали участь та стабільно виступають і складають гідну конкуренцію спортсмени Нідерландів, Боснії та Герцеговини (чоловіки) та Китаю (жінки). Відзначається прогрес збірної України.

Ключові слова: Паралімпійські ігри; збірні команди; паралімпійські чемпіони; змагання, волейбол.

Вступ. Спортивний рух осіб з інвалідністю – складова частина сучасного олімпійського руху, що об'єднує організації, спортсменів та інших осіб, у тому числі людей з особливими можливостями й потребами. Такий підхід має місце у фундаментальних джерелах і наукових дослідженнях фахівців (Бріскін, 2014; Бріскін, Передерій, & Строкатов, 2001; Овчаренко, Малойван, Грюкова, & Алфьоров, 2018). Одним з пріоритетних напрямків роботи Міністерства молоді та спорту України і Укрцентру «Інваспорт» є забезпечення діяльності національних збірних команд України серед спортсменів з інвалідністю з різних видів спорту, їх підготовка та участь у змаганнях різного рівня, а також державна підтримка

розвитку паралімпійського та дефлімпійського руху в Україні (Офіційний сайт Національного комітету спорту інвалідів в Україні; Офіційний сайт Центру фізичної культури та інвалідного спорту «Інваспорт»; Когут, 2007).

Волейбол сидячи вперше був представлений в 1956 році в Амстердамі. Гра, розроблена Тамм ван дер Схером і Антоном Алберсом, поєднувала в собі правила волейболу та поширених в Німеччині, Нідерландах і скандинавських країнах сітбола і фістбола (Вікіпедія).

Популярність сітбола і фістболу серед спортсменів з обмеженими можливостями протягом довгого часу була стримуючим фактором на шляху міжнародного визнання сидячого волейболу. Новий етап в розвитку гри почався після оголошення Арнема

столицею VI Паралімпійських ігор та включення волейболу сидячи в програму змагань. У 1979 році в Гарлемі був проведений міжнародний турнір за єдиними, розробленими в Нідерландах, правилами гри. Голландець Пітер Йон став першим президентом створеної в 1980 році Всесвітньою організації волейболу для інвалідів (англ. World Organisation Volleyball for Disabled – WOVD) (Вікіпедія). У 1981 році в Бонні відбувся перший офіційний чемпіонат Європи з волейболу сидячи за участю десяти команд. З 1983 року розігруються чемпіонати світу для чоловічих команд і з 1993 року – для жіночих. У 2004 році жіночий волейбол сидячи дебютував на Паралімпійських іграх. З 1980 по 2000 рік проводилися турніри чоловічих команд в двох дисциплінах інва-волейболу-волейболі стоячи і волейболі сидячи. З 2004 року проводяться змагання тільки по волейболу сидячи за участю чоловічих і жіночих команд.

Найбільша кількість медалей на Паралімпійських іграх завоювали німецький волейболіст Манфред Коль, який є 4-кратним паралімпійських чемпіоном з волейболу стоячи (1988-2000), і іранець Алі Гулкар Азханді, який виграв у складі своєї збірної на змаганнях з волейболу сидячи три золоті (1992-2000) і одне срібло (2004). Переможцями Паралімпійських ігор та чемпіонатів світу серед чоловіків ставали збірні Ірану, Боснії і Герцеговини та Нідерландів, у жінок три перемоги на Паралімпіадах здобула збірна Китаю і одну – команда США. Розвиток світового волейболу сидячи не вичерпує деякі частні особливості комплектування команд, вони є фундаментом для підготовки до майбутніх Олімпіад. Разом з тим педагоги, тренери, спортсмени, спеціалісти у сфері фізичної культури і спорту ще раз підкреслюють вірність принципам і цілям олімпізму, бажання і готовність розвивати співпрацю з МПК, другими міжнародними організаціями, із спортсменами всіх континентів (Мудрік, 2009). Інформація збагатить як головних діючих осіб (гравців, тренерів), так і їх вболівальників, друзів, спеціалістів.

Залишається актуальним питання розвитку волейболу сидячи і аналізу виступів збірних команд світу з цього виду спорту за період участі в паралімпійських турнірах.

Мета дослідження – аналіз виступів збірних команд з волейболу сидячи на Паралімпійських іграх 1980-2016 рр.

Матеріал та методи дослідження. аналіз науково-методичної літератури по даній проблемі, технічних протоколів в мережі Інтернет, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Сучасний волейбол сидячи – це командна спортивна гра, міцно завоювала свою нішу в розширенні паралімпійському списку видів спорту. Волейбол сидячи – один з найдоступніших видів паралімпійського спорту, який є відмінним засобом залучення людей з ураженням опорно-рухового апарату до систематичних занять фізичною культурою і спортом. Гра в волейбол сидячи сприяє розвитку рухового апарату, а також виховувати основні фізичні якості – спритність, швидкість реакції і переміщень, витривалість, силу. Систематичні заняття сприяють зміцненню серцево-судинної, дихальної, кісткової і м'язової систем організму. Гра вимагає від гравців розвитку не тільки фізичних якостей, але і вміння орієнтуватися в постійно мінливих ситуаціях, вибирати з багатого арсеналу технічних засобів найбільш раціональні, швидко переходити від одних дій до інших, що сприяє розвитку високої рухливості нервових процесів. Волейбол сидячи досить складний у технічному освоєнні вид спорту. Він перейняв у тій чи іншій мірі всі вищеописані особливості з класичного волейболу (De Naap 1986; 2004). Цей вид спорту має безмежний потенціал розвитку. Існує реальна можливість зробити його масовим – спортом воістину «рівних можливостей», де зможуть брати участь як здорові спортсмени, так і волейболісти-паралімпійці. У теорії, волейбол сидячи повинен стати привабливий для здорових

людей, які захоплюються класичним і пляжним волейболом, людей, які мають травми кінцівок, але не мають офіційної інвалідності, а так же спортсменів-волейболістів, які не мають видатних фізичних даних і не зуміли досягти високих спортивних досягнень, або для підготовки травмованих спортсменів, які «не втрачають зв'язок» з улюбленим видом спорту.

Паралімпійські ігри зобов'язані своїм існуванням Сток-Мендєвільській федерації, що провела в Англії перші змагання для інвалідів-спинальників. Паралімпійські ігри для осіб з інвалідністю проводяться з 1960 р. кожні чотири роки (Бріскін, 2014). Турнір з волейболу сидячи на Паралімпійських іграх вперше був проведений у 1980р. серед чоловічих команд у Нідерландах, де прогнозовано команда засновників Нідерландів посіла перше місце та стала першим Паралімпійським чемпіоном.

Згідно правил у волейболі сидячи, як і в класичному волейболі грають команди, що складаються з 6 гравців основного складу і 6 запасних гравців. В основному правила гри відповідають правилам класичного волейболу. Але є не великі відмінності:

- розміри майданчика у волейболі сидячи 10 на 6 метрів, розділені сіткою (площа корду однієї з команд 5 на 6 метрів);
- розміри сітки 7 метрів на 80 см. Висота сітки у чоловіків 115 см, у жінок 105 см від підлоги. Основна площа сітки визначається антенами і обмежувальними стрічками;
- довжина аутів 6 метрів з боку лицьової лінії і по 3 метри з боку бічних ліній;
- задня лінія атаки знаходиться в 2-х метрах від центральної лінії.

Крім того є дві істотні відмінності:

1. Гравці передньої лінії приймаючої сторони, мають право блокувати подачу;
2. В момент торкання м'яча (особливо на передній лінії) гравець не має права відривати точку опори, тобто сідниці від підлоги.

В іншому – рахунок, заміни, переходи, перерви, гравець «ліберо» та інше, все відповідає правилам класичного волейболу.

Спочатку до участі в змаганнях допускалися лише гравці з ампутацією кінцівок. Залежно від характеру й ступеня обмеження, гравці могли бути віднесені до однієї з дев'яти доступних категорій. Кожна категорія мала оцінку інвалідності, що давало команді певну кількість балів. Сумарно в гравців на полі повинно було бути принаймні 13 балів. У 1984 році цю систему скасували й до участі в змаганнях стали допускати гравців з іншими ураженнями опорно-рухового апарату. У 1988 році паралімпійський волейбол прийшов до єдиної системи класифікації, що охоплює всі паралімпійські види спорту. Зараз на великих змаганнях з волейболу сидячи існує своя градація спортсменів по системі класифікації. До першої групи входять люди з ампутуваними кінцівками. У другу – мають більш легкі недоліки, наприклад, «післяопераційні» коліна або наслідки незначного пошкодження хребта. По групах розподіляє медкомісія з трьох лікарів. Гравців, які одного разу отримали відповідну акредитацію, більше не перевіряють (Идрисова, & Сухов, 2013).

Одним з критеріїв, які визначають популярність виду спорту, є визнання його паралімпійським видом. За оцінкою Міжнародного паралімпійського комітету темпи розвитку паралімпійського руху в Україні, в тому числі волейбол сидячи, є найвищими в Європі за останні роки (Малойван, 2014; Малойван, Когут, & Дідух, 2013). Слід зазначити, що на перших двох Паралімпіадах призерами у волейболі сидячи ставали виключно європейські команди, а саме окрім згаданої раніше команди Нідерландів: Швеція, Югославія та Німеччина. Це пов'язано на нашу думку з тим, що волейбол сидячи тільки набував своєї популярності і не досить сильно був розвинений на інших континентах (табл.1).

З появою команди Ірану на міжнародних змаганнях відбувся перерозподіл сил у волейболі сидячи, саме

іранська збірна виграла золоті нагороди наступних чотирьох Паралімпійських ігор. Європейські команди Нідерландів, Норвегії, Німеччини, Фінляндії лише епізодично могли нав'язати їй свою гру, та розігрували срібні та бронзові нагороди між собою.

Досить цікаво спостерігати за тенденцією останніх п'яти Паралімпійських ігор з 2000-2016р. Де незмінними були фіналісти, а саме

команди Ірану та Боснії і Герцеговини. Саме вони між собою розігрували комплект золотих нагород, де переможцями три рази ставали гравці збірної Ірану та два рази відповідно гравці Боснії і Герцеговини. В цей період змінювались лише бронзові призери. Ними почергово ставали збірні Фінляндії, Єгипту, Росії та Німеччини.

Таблиця 1

Медалі, завойовані на чоловічих і жіночих Паралімпійських Іграх

Рік	Місто	Золото	Срібло	Бронза
Чоловічі команди				
1980	 Нідерланди	 Нідерланди	 Швеція	 Югославія
1984	 Нью-Йорк	 Нідерланди	 Німеччина	 Швеція
1988	 Сеул	 Іран	 Нідерланди	 Норвегія
1992	 Барселона	 Іран	 Нідерланди	 Німеччина
1996	 Атланта	 Іран	 Норвегія	 Фінляндія
2000	 Сідней	 Іран	 Боснія та Герцеговина	 Фінляндія
2004	 Афіни	 Боснія та Герцеговина	 Іран	 Єгипет
2008	 Пекін	 Іран	 Боснія та Герцеговина	 Росія
2012	 Лондон	 Боснія та Герцеговина	 Іран	 Німеччина
2016	 Ріо-де-Жанейро	 Іран	 Боснія та Герцеговина	 Єгипет
Жіночі команди				
2004	 Афіни	 Китай	 Нідерланди	 США
2008	 Пекін	 Китай	 США	 Нідерланди
2012	 Лондон	 Китай	 США	 Україна
2016	 Ріо-де-Жанейро	 США	 Китай	 Бразилія

Взагалі 10 чоловічих національних збірних команд ставали призерами Паралімпійських ігор, а досягнення команди Ірану, на нашу думку, є досить унікальним. Адже з восьми разів їхньої участі в Паралімпійських іграх вони неодмінно ставали або золотими або срібними призерами.

Досягнення збірної Боснії та Герцеговини є також досить вагомими, адже вони п'ять разів ставали на п'єдесталі в їхньому доробку дві золоті та три срібні нагороди.

Паралімпійський турнір з волейболу сидячи серед жіночих команд проводиться з 2004 року (табл.2).

Серед лідерів жіночого волейболу слід виділити окремо збірну команду Китаю. Адже вона постійний учасник фіналів, де 3 рази виграла золоті та один раз срібну медаль. Помітний значний прогрес збірної США. Як що в 2004 році у неї були лише бронзові медалі, то на наступних трьох Паралімпіадах вони неодмінно брали участь у фіналах і становили гідну конкуренцію Китаю і нарешті в Ріо-де-Жанейро змогли їх здолати.

Бронзовими призерами окрім вже вищезазначеної команди США, ставали команди збірних Нідерландів, України та Бразилії. Взагалі на п'єдестал пошани змогли піднятися 5 збірних з різних країн. Окрім цих команд в жіночому Паралімпійському турнірі брали участь збірні таких країн як Словенії, Литви, Латвії, Японії, Канади, Ірану, Англії та Руанди. Команда збірної України є постійним учасником Паралімпійських ігор, та кращим її досягненням на даний час є бронзова нагорода 2012 року на Паралімпійських іграх у Лондоні (Москаленко, Ковтун, Алфьоров, Кравченко, Малойван, 2014).

Паралімпійські ігри є однією із складових системи підготовки збірних команд в ігрових видах спорту, вони надихають гравців і команди на тренування і є критерієм їх ефективності. Аналіз результатів виступу команд з волейболу сидячи на головних змаганнях вказує на постійний зріст популярності цього виду спорту у світі. Також про це свідчить і те, що за кордоном волейбол сидячи в таких країнах як Греція, Фінляндія, Бразилія, в країнах Прибалтики вже має деякі підвиди, такі як пляжний волейбол сидячи на піску і волейбол сидячи з меншою кількістю людей на майданчику.

Таблиця 2

Загальна кількість медалей на Паралімпійських іграх

Загальна кількість медалей (чоловіки)					
Місце	Країна	Золото	Срібло	Бронза	Разом
1	 Іран	6	2	0	8
2	 Боснія та Герцеговина	2	3	0	5
3	 Нідерланди	2	2		4
4	 Німеччина		1	2	3
5	 Швеція		1	1	2
	 Норвегія		1	1	2
7	 Фінляндія			2	2
	 Єгипет			2	2
9	 Югославія			1	1
	 Росія			1	1
Загальна кількість медалей (жінки)					
1	 Китай	3	1	0	4
2	 США	1	2	1	4
3	 Нідерланди		1	1	2
4	 Україна	0	0	1	1
	 Бразилія	0	0	1	1

Але для того щоб впровадити волейбол сидячи в спорт «рівних можливостей», потрібно вирішити низку проблем. А саме: створити організаційну структуру розвитку волейболу сидячи, функцією якої буде координація і управління збірною командою; налагодити

взаємодію з органами державної влади в галузі фізичної культури і спорту; організувати змагання для всіх категорій населення незалежно від статі, віку і рухових можливостей з участю людей з ушкодженням опорно-рухового апарату (Гурьев, Бандуков, & Овсянников, 2015).

Проведення таких змагань з волейболу сидячи сприятиме вирішенню конкретних завдань: розвитку і популяризації волейболу сидячи, підвищення

Висновки. Аналіз результатів виступу команд з волейболу сидячи на Паралімпійських іграх визначив, що лідерами світового волейболу сидячи на сьогоднішній день є збірні Ірану (чоловіки) та США (жінки). Також слід відзначити стабільну гру і гідну конкуренцію на усіх паралімпійських турнірах спортсменів Нідерландів, Боснії та Герцеговини (чоловіки) та Китаю (жінки). Напевно, формування збірних команд і методика підготовки волейболістів і волейболісток цих країн відповідає сучасним вимогам паралімпійського волейболу світового рівня. Також слід відзначити зріст популярності волейболу сидячи у світі в останні роки і розширення кількості країн, які беруть участь у змаганнях. Однією з

глядацького інтересу до гри, підвищення індивідуальної майстерності всіх волейболістів, виявлення кращих команд з волейболу сидячи. головних проблем розвитку цього виду спорту є відсутність достатньої кількості інформації, що стосується методики тренування волейболістів з вадами опорно-рухового апарату.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на аналіз роботи тренерського штабу збірних команд України з волейболу сидячи та ведучих команд світу

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бріскін, Ю.А. (2014). *Організаційні основи Паралімпійського спорту*. Львів : Кобзар.
- Бріскін, Ю.А., Передерій, А.В., & Строкатов, В.В. (2001). *Параолімпійський спорт*. Львів : Арал.
- Вікіпедія. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki/Волейбол> сидя.
- Гурьев, А.А., Бандуков, В.В., & Овсянников, А.Н. (2015). Волейбол сидя – перспективы развития. *Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта*, 6 (124), 58-62. doi: 10.5930/issn.1994-4683.2015.06.124.p58-62
- Идрисова, Г.З., & Сухов, А.В. (2013). *Свод правил по медицинской и функциональной классификации в волейболе: руководство по классификации* [Электронный ресурс] Retrieved from <http://paralymp.ru/upload/klas/Руководство по классификации в волейболе.pdf>.
- Когут, І. (2007). Державна підтримка спорту інвалідів в Україні. *Молода спортивна наука України* : Збірник наукових праць з галузі фізичної культури та спорту, Вип. 11, 167-172.
- Малойван, Я. (2014). Сучасні тенденції розвитку паралімпійського волейболу в Україні. *Теорія і практика фізичного виховання: науково-методичний журнал*, 1, 354-359.
- Малойван, Я.В., Когут, І.О., & Дидух, В.П. (2013). Актуальные проблемы развития адаптивного волейбола в Украине. *Актуальные проблемы физической культуры и спорта : сборник научных статей. Чуваш. гос. пед. ун-та*. Чебоксары, Чуваш. гос. пед. ун-т, 4, 463-466.
- Москаленко, Н.В., Ковтун, А.О., Алфьоров, О.А., Кравченко, О.І., Малойван, Я.В. (2014). *Загальні основи адаптивного фізичного виховання*. Дніпропетровськ : Інновація.
- Мудрік, В. (2009). Спортивний рух інвалідів у системі міжнародного олімпійського спорту. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, 2, 24-28.
- Овчаренко, С.В., Малойван, Я.В., Грюкова, В.В., & Алфьоров, О.А. (2018). Стан розвитку паралімпійського руху в Україні на сучасному етапі. *Науковий часопис НПУ імені*

М.П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), Вип. 11 (105), 100-103.

Офіційний сайт Національного комітету спорту інвалідів в Україні [електронний ресурс]. Retrieved from <http://www.paralympic.org.ua>

Офіційний сайт Центру фізичної культури та інвалідного спорту «Інваспорт» [електронний ресурс]. Retrieved from <http://www.invasport.com.ua>

De Haan, J. (1986). *Sitting Volleyball: technique and exercises*. Unitgeverij De Vrieseborch, Haarlem.

De Haan, J. (2004). *Zitvolleyball: techniek en oefenstof*, Unitgeverij De Vrieseborch, Haarlem.

Стаття надійшла до редакції: 09.10.2020

Опубліковано: 01.11.2020

Аннотація. *Малоїван Я.В., Овчаренко С.В. Аналіз виступлень збірних команд по волейболу сидя на Паралімпійських іграх і перспективи розвитку цього виду спорту в мирі. Волейбол сидя – це Паралімпійський вид спорт и атлетическая игра, и требования, предъявляемые к паралимпийцам, выступающих на различных уровнях, высокие. Стремительное развитие волейбола сидя, сопровождающееся постоянным ростом и интенсивностью физических нагрузок в тренировочном и соревновательном процессе волейболистов-паралимпийцев, диктует необходимость поиска новых форм, средств и методов организации учебно-тренировочного процесса. Цель исследования - анализ выступлений сборных команд по волейболу сидя на Паралимпийских играх 1980-2016 гг. Методы: анализ научно-методической литературы по данной проблеме, технических протоколов в сети Интернет, методы математической статистики. Результаты: В статье проведен анализ и оценка выступления национальных сборных команд по волейболу сидя на Паралимпийских играх. Рассмотрены отличительные черты, свидетельствующие о соотношении сил различных школ волейбола сидя. Представлена динамика количества стран призеров на Паралимпийских играх среди мужских и женских сборных по волейболу сидя, позволяющая охарактеризовать стремительное развитие как международного паралимпийского движения, так и волейбола сидя. Определены проблемы и пути их решения, касающиеся развития паралимпийского волейбола в Украине. Выводы: в последние годы отмечается рост популярности волейбола сидя в мире. Расширяется количество стран, участвующих в соревнованиях. Одной из главных проблем развития этого вида спорта является отсутствие достаточного количества информации, касающейся методики тренировки волейболистов с нарушениями опорно-двигательного аппарата. Определено, что лидерами мирового волейбола сидя на сегодняшний день являются сборные Ирана (мужчины) и США (женщины). На всех паралимпийских турнирах принимали участие и стабильно выступают и составляют достойную конкуренцию спортсмены Нидерландов, Боснии и Герцеговины (мужчины) и Китая (женщины). Отмечается прогресс сборной Украины.*

Ключевые слова: Паралимпийские игры; сборные команды; паралимпийские чемпионы; соревнования; волейбол.

Abstract. *Maloivan Ia.V., Ovcharenko S.V. Analysis of the performance of National Sitting Volleyball teams at Paralympic Games and the possibility of the development of this sport in a world. Sitting volleyball – Paralympic sport and an athletic game with high requirements for Paralympic players of different level. A rampant development of sitting volleyball requires a constant increase and intensity of physical exercises during trainings and competitions of Paralympic volleyball players, which expects a search of new forms, resources and methods of training process organization. The aim of the research – analysis of the performance of National Sitting Volleyball teams at Paralympic Games (1980-2016). Methods: analysis of methodological literature and technical protocols in the Internet, methods of mathematical statistics on the current problem. Results: The article contains an analysis and evaluation of the performance of the*

National Sitting Volleyball Teams at Paralympic Games. Differentiating features were investigated, which shows correlation of forces of different sitting volleyball schools. The article presents the dynamics of participating sitting volleyball teams at Paralympic Games, both men and women, which defines a rapid development of an international Paralympic movement and sitting volleyball itself. The problems of the development of sitting volleyball in Ukraine and its solutions were distinguished. Conclusion: the popularity of sitting volleyball has increased worldwide for the last years. The number of participating countries is increasing. One of the main problems of the development of the sport is a lack of sufficient information on training process for people with locomotor disabilities. It was defined the world sitting volleyball leaders are: the National Team of Iran (men) and the National team of USA (women). The National Teams of the Netherlands and Bosnia and Herzegovina (men) and National Team of China (women) have participated at all Paralympic tournaments, showed stable results and good rivalry. The progress of the National Team of Ukraine can be defined.

Keywords: *The Paralympic Games, national teams, Paralympic champions, competitions, volleyball.*

References

- Briskin, Ju.A. (2014). *Organizacijni osnovy Paralimpijs'kogo sportu* [Organisatorische grondslagen van Paralympische sporten]. L'viv : Kobzar. [in Ukrainian].
- Briskin, Ju.A., Perederij, A.V., & Stokatov, V.V. (2001). *Paraolimpijs'kyj sport* [Paralympische sport]. L'viv : Aral. [in Ukrainian].
- Wikipedia*. [Wikipedia]. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/Wolejbol_cidja.
- Gur'ew, A.A., Bandukow, W.W., & Owcejannikow, A.N. (2015). Wolejbol cidja – perspektivy raswitija [Sitting volleyball - development prospects]. *Utschenye sapicki uniwersiteta imeni P.V. Lecgavta* [Scientific notes of the P.F. Lesgaff], 6 (124), 58-62. doi: 10.5930/issn.1994-4683.2015.06.124.p58-62. [In Russian].
- Idricowa, G.S., & Cuchow, A.W. (2013). *Cwod prawil po medyzynkoj i vunkcional'noj klaccivikazii w wolejboli: rukowodctwo po klaccivikazii* [Code of Practice for Medical and Functional Classification in Volleyball: A Guide to Classification]. [Elektronnyj recurc] Retrieved from http://paralymp.ru/upload/clas/Rukowodctwo_po_klaccivikazii_w_wolejboli.pdf.
- Kogut, I. (2007). Derzhavna pidtrymka sportu invalidiv v Ukraini [State support for sports for the disabled in Ukraine]. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy* [Young sports science of Ukraine] : Zbirnyk naukovykh prac' z galuzi fizychnoi kul'tury ta sportu, Vyp. 11, 167-172. [in Ukrainian].
- Malojvan, Ja. (2014). Suchasni tendencii rozvytku paralimpijs'kogo volejbolu v Ukraini [Current trends in the development of Paralympic volleyball in Ukraine]. *Teorija i praktyka fizychnogo vyhovannja* [Theory and practice of physical education]: naukovo-metodychnyj zhurnal, 1, 354-359. [in Ukrainian].
- Malojvan, Ja.W., Kogut, I.O., & Diduch, W.P. (2013). Aktual'nye problemy raswitija adaptivnogo volejbola w Ukraine [Actual problems of the development of adaptive volleyball in Ukraine]. Aktual'nye problemy visitschekoj kul'tury i cporta [Actual problems of physical culture and sports]: cbornik nautschnych ctatej. Tschuwasch. goc. ped. un-ta. Tschebokcary, Tschuwasch. goc. ped. un-t, 4, 463-466. [In Russian].
- Moskalenko, N.V., Kovtun, A.O., Alf'orov, O.A., Kravchenko, O.I., Malojvan, Ja.V. (2014). *Zagal'ni osnovy adaptivnogo fizychnogo vyhovannja* [General basics of adaptive physical education]. Dnipropetrovs'k : Innovacija. [in Ukrainian].
- Mudrik, V. (2009). Sportyvnyj ruh invalidiv u systemi mizhnarodnogo olimpijs'kogo sportu [Sports movement of the disabled in the system of international Olympic sports]. *Teorija i metodyka fizychnogo vyhovannja i sportu* [Theory and methods of physical education and sports], 2, 24-28. [in Ukrainian].
- Ovcharenko, S.V., Malojvan, Ja.V., Grjukova, V.V., & Alf'orov, O.A. (2018). Stan rozvytku paralimpijs'kogo ruhu v Ukraini na suchasnomu etapi [The state of development of the

Paralympic movement in Ukraine at the present stage.]. *Naukovyj chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova* [Scientific journal of NPU named after MP Драгоманова.]. Serija 15: Naukovo-pedagogichni problemy fizychnoi' kul'tury (fizychna kul'tura i sport), Vyp. 11 (105), 100-103. [in Ukrainian].

Oficijnyj sajt Nacional'nogo komitetu sportu invalidiv v Ukrai'ni [Official site of the National Committee for Sports for the Disabled in Ukraine]. [elektronnyj resurs]. Retrieved from <http://www.paralympic.org.ua>

Oficijnyj sajt Centru fizychnoi' kul'tury ta invalidnogo sportu «Invasport» [Official site of the Center for Physical Culture and Disabled Sports "Invasport"]. [elektronnyj resurs]. Retrieved from <http://www.invasport.com.ua>

De Haan, J. (1986). *Sitting Volleyball: technique and exercises*. Unitgeverij De Vrieseborch, Haarlem. [in Netherlands].

De Haan, J. (2004). *Zitvolleyball: techniek en oefenstof*, Unitgeverij De Vrieseborch, Haarlem. [in Netherlands].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Малойван Ярослав Володимирович: доцент, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту: вул. Набережна перемоги 10, Дніпро, 49094, Україна

Малойван Ярослав Владимирович: доцент, Приднепровская государственная академия физической культуры и спорта: ул. Набережная победы 10, Днепр, 49094, Украина

Maloivan Yaroslav: associate Professor Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports; str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-6026-5057>

E-mail: malojvan Yaroslav@ukr.net

Овчаренко Сергій Валентинович: кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту: вул. Набережна перемоги 10, Дніпро, 49094, Україна

Овчаренко Сергей Валентинович: кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент, Приднепровская государственная академия физической культуры и спорта: ул. Набережная победы 10, Днепр, 49094, Украина

Ovcharenko Serhii: Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor, Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports; str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-4345-4021>

E-mail: Sergey_dnepr2008@ukr.net